

Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan neuvottelukunta

Tohtori- ja täydennyskoulutusta koskeva kannanotto 19.8.2019

Ensimmäisessä kokouksessaan 30.1.2017 neuvottelukunta päätti työnsä alkuvaiheessa kiinnittää päähuomionsa oikeustieteellisen tiedekunnan perus- ja jatkokoulutukseen. Neuvottelukunta hyväksyi perustutkintokoulutusta koskevan kannanoton kokouksessaan 26.1.2018. Neuvottelukunta päätti samalla ryhtyä valmistelemaan tohtori- ja täydennyskoulutusta koskevaa kannanottoa.

Tohtorikoulutuksesta keskusteltiin neuvottelukunnan kokouksessa 22.8.2018. Neuvottelukunta kuuli tällöin tiedekunnan dekaania professori Anne Kumpulaa, ja sillä oli käytössään tiedekunnan tohtorikoulutusta koskeva muistio. Kokouksessaan 22.2.2019 neuvottelukunta kuuli dekaani Kumpulaa ja professori Jaakko Ossaa täydennyskoulutuksen nykytilasta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Neuvottelukunnalla oli myös käytössään varadekaani Janne Salmisen muistio jatkuvan oppimisen uudistuksesta sekä tiedekunnan täydennyskoulutusta koskeva selvitys.

Tohtori- ja täydennyskoulutusta koskeva kannanotto hyväksyttiin neuvottelukunnan kokouksessa 19.8.2019.

Neuvottelukunta, jonka jäsenet edustavat oikeus- ja yhteiskuntaelämän eri aloja, toimii oikeustieteellisen tiedekunnan neuvoa-antavana elimenä sekä tiedekunnan ja työelämän sidosryhmänä. Vaikka sen tehtävänä ei ole tiedekunnan tutkimus- tai opetustilanteen yksityiskohtainen arviointi, neuvottelukunta katsoo, että sillä on esitetyn aineiston sekä tiedekunnan edustajien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta edellytyksiä esittää yleisiä näkemyksiä myös tiedekunnan tarjoaman tohtori- ja täydennyskoulutuksen nykytilasta ja kehittämisestä, erityisesti yhteiskunnan ja työelämän tarpeita ajatellen.

Neuvottelukunta viittaa perustutkintokoulutusta koskevaan kannanottoonsa, jonka mukaan yhteiskunnallinen muutosprosessi asettaa oikeustieteelliselle koulutukselle yhä suurempia haasteita. Tässä yhteydessä voidaan viitata muun muassa oikeuden eurooppalaistumiseen ja kansainvälistymiseen, teknologian nopeaan kehitykseen sekä yhteiskunnan rakenteellisiin muutoksiin, joilla on vaikutuksia esimerkiksi julkisen ja yksityisen väliseen rajanvetoon sekä työn käsitteeseen. Näihin muutosprosesseihin on kiinnitettävä riittävästi huomiota myös tohtori- ja täydennyskoulutuksessa. Samalla on varmistettava, että työelämän ja oikeudellisen käytännön tarpeet otetaan huomioon. Digitalisaatio ja tekoäly ovat esimerkki yhteiskunnallisten muutosprosessien ja käytännön vaatimusten kohtaamisesta sekä tohtori- että täydennyskoulutuksen tarpeita arvioitaessa. Oikeusvaltioperiaatteen vaaliminen Euroopassa on noussut viime aikoina tärkeäksi aiheeksi, joka tulisi ottaa huomioon oikeustieteellisen koulutuksen kaikilla tasoilla.

Tohtorikoulutus

Tiedekunnan jatkokoulutuksen varmistamiseksi on kehitetty laaja-alainen tohtoriohjelma, joka kattaa kaikki oikeudenalat ja johon kuuluvat kaikki tiedekunnan tohtorikoulutettavat. Neuvottelukunta pitää tohtoriohjelman laaja-alaisuutta tärkeänä jatkokoulutuksen riittävän kattavuuden turvaamiseksi.

Tiedekunnassa on noin 75 aktiivirekisterissä olevaa tohtorikoulutettavaa, joista yliopiston tai tiedekunnan rahoittamien tohtorikoulutettavien osuus on noin kolmasosa. Tiedekunnan tohtoriohjelmaan otetaan vuosittain korkeintaan 15 hakijaa. Neuvottelukunta pitää lukuja tiedekunnan kokonaisvahvuus huomioon ottaen sopivina. Osanoton rajoittaminen takaa sen, että nykyinen hyvä työllisyystilanne säilyy ja että tohtorikoulutettavia pystytään ohjaamaan ja tukemaan riittävästi. Nämä seikat mahdollistavat lisäksi valmistumisaikojen pysymisen kohtuullisina.

Tohtoriohjelmalla on johtaja ja johtoryhmä. Kaikille tiedekunnan rahoittamien tohtorikoulutettavien väitöskirjahankkeille määrätään erilliset ohjaajat sekä 3-4-henkiset ohjausryhmät. Saadun selvityksen perusteella johto- ja ohjausjärjestelmät toimivat yleisesti ottaen hyvin. Neuvottelukunta ehdottaa, että jokaiseen ohjausryhmään valittaisiin vähintään yksi tiedekunnan ulkopuolelta työelämässä oleva asiantuntija ja että harkittaisiin ohjausryhmän määräämistä myös muille kuin tiedekunnan rahoittamille väitöskirjahankkeille.

Tohtoriohjelma nivoutuu kiinteästi osaksi tiedekunnan tutkimustoimintaa, jonka painopistealueina ovat 1) oikeus, tieto ja teknologia; 2) muuttuva taloudellinen sääntely; 3) oikeudet, demokratia ja konstitutionalismi ja 4) oikeus, valta ja yhteiskunta. Nämä painopistealueet liittyvät erityisesti digitalisaation ja tekoälyn haasteisiin, liiketalouden kehitykseen sekä valtiosääntöisiin ongelmiin. Neuvottelukunta katsoo, että tämän painotuksen, jota sinänsä voidaan pitää kannatettavana, ei tulisi merkitä väitöskirjahankkeiden suuntaamista vain muutamille oikeudenaloille. On tärkeää, että ohjelma jatkossakin takaa sen, että kaikki keskeiset oikeudenalat tulevat katetuiksi. Neuvottelukunta ehdottaa, että tiedekunta harkitsisi siirtymistä osittain kohdennettuihin hakuihin, jotta viime vuosina vähemmälle huomiolle jääneiden oppiaineiden tai aihekokonaisuuksien (esimerkiksi rikos- ja prosessioikeus, työ- ja sosiaalioikeus, perhe- ja perintöoikeus) osuuden vahvistaminen voidaan taata.

Tohtoriohjelmassa korostetaan kansainvälistymisen merkitystä väitöstutkimusten aiheiden valinnassa, ja sillä pyritään lisäksi kannustamaan osanottajia osallistumaan kansainväliseen kanssakäymiseen. Neuvottelukunta yhtyy tähän tavoitteeseen ja viittaa tässä yhteydessä myös perustutkintokoulutusta koskevaan kannanottoonsa, jossa korostetaan eurooppalaisen ja kansallisen oikeuden kiinteää vuorovaikutusta ja sitä, että EU-oikeuden tulisi niin sanotun läpäisyperiaatteen mukaisesti olla läsnä kaikkia oikeudenaloja koskevassa opetuksessa. Tämä huomio soveltuu myös tutkimustoimintaan.

Tohtoriohjelman tavoitteenasettelussa korostetaan muun muassa koulutuksen teoreettisten ja metodisten valmiuksien vahvistamista. Neuvottelukunta pitää tavoitetta kannatettavana, mutta toteaa samalla, että se ei ole ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että väitöskirjahankkeiden aiheiden ja ongelmanasettelujen valinnassa korostetaan myös käytännönläheisyyttä. Väitöskirjatyön ohjausryhmän kokoonpano voisi edellä sanotun mukaisesti palvella viimeksi mainittua päämäärää.

Hyvien hakijoiden rekrytointi voi olla haasteellista lähinnä sen takia, että tutkijakoulutus ei ole taloudellisesti kilpailukykyinen muun tarjonnan kanssa. Toisaalta esimerkiksi vuonna 2018 tohtoriohjelmiaan haki 27 henkilöä, joista seitsemän hyväksyttiin ohjelmaan. Neuvottelukunta toteaa, että tohtorikoulutettavien hyvä työtilanne, käytännönläheisyyden korostaminen aihevalinnoissa ja koulutuksessa sekä ohjausryhmäjärjestelmän ulottaminen muihin kuin tiedekunnan rahoittamiin hankkeisiin voisivat omalta osaltaan edistää rekrytointia.

Täydennyskoulutus

Oikeustieteellinen tiedekunta on aktiivisesti tuottanut ja kehittänyt täydennyskoulutusta 1990-luvulta alkaen. Jatkuvan oppimisen periaatteen näkökulmasta täydennyskoulutuksella on huomattava merkitys yliopiston lakisääteisenä tehtävänä. Se on myös merkittävä tulonlähde tiedekunnalle. Tiedekunta panostaa täydennyskoulutuksen kehittämiseen yhteistyössä muiden toimijoiden, kuten Suomen Asianajajaliiton, Taloushallintoliiton, Turun kauppakorkeakoulun, Turun hovioikeuden ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuden kanssa. Lisäksi tiedekunta on mukana Turun yliopiston SOTE-akatemiassa, jota koordinoidaan lääketieteellisestä tiedekunnasta. Tiedekunta tuottaa akatemiaan opetusta sosiaali- ja terveydenhuollon muuttuvien osaamistarpeiden tyydyttämiseksi. Täydennyskoulutus nähdään kiinteänä osana tiedekunnan muuta koulutustoimintaa.

Neuvottelukunta toteaa, että esimerkiksi vuoden 2019 kevään täydennyskoulutustarjonta on monipuolista ja varsin runsasta. Esimerkkeinä aloista, joihin täydennyskoulutuksessa tulisi erityisesti panostaa, neuvottelukunta haluaa viitata digitalisaation ja tekoälyn käyttöön oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa, oikeuden eurooppalaistumiseen, SOTE:n jatkovaiheisiin, oikeusvaltioperiaatteeeseen sekä kansalaisten perusoikeuksiin muun muassa muuttuvan tietosuojan alueella.

Neuvottelukunnan käsityksen mukaan tiedekunta on tiedostanut hyvin täydennyskoulutuksen tarpeet ja siihen liittyvät haasteet. Tiedekunta on ollut edelläkävijä täydennyskoulutuksen tuottamisessa ja kehittämisessä, ja siihen on jatkossakin panostettava. Haasteista on mainittava erityisesti koulutustarpeiden keskittyminen Helsingin seudulle sekä se, että suurimmasta osasta koulutusta vastaavat tiedekunnan opettajat oman toimensa ohella, jolloin täydennyskoulutus joutuu kilpailemaan muiden opetustehtävien ja tutkimustoiminnan kanssa. Siksi on kannatettavaa, että tiedekunta pyrkii

määrätietoisesti yhteistyöhön edellä mainittujen ja muiden toimijoiden, kuten muiden oikeustieteellisten tiedekuntien, kanssa. Etäkoulutuksen mahdollisuuksia tulee hyödyntää enenevässä määrin. Työelämässä työskentelevien lakimiesten hyödyntämistä opettajina voisi entisestään lisätä.

Tiedekunta on ilmoittanut kehittävänsä jatkuvan oppimisen toimintastrategiaa. Tämä mahdollistaisi täydennyskoulutuksen hahmottamiseen laajempina kokonaisuuksina. Suunnittelutyössä täydennyskoulutus tulisi jatkossakin nähdä osana muuta opetustoimintaa siten, että se voi palvella myös perustutkintokoulutuksen ja tohtorikoulutuksen tarpeita ja päinvastoin. Perustutkintokoulutuksella ja täydennyskoulutuksella voisi olla entistä enemmän yhteisiä opetustapahtumia. Tiedekunnan tutkintojen tavoitteisiin kuuluukin perustellusti se, että jo perustutkintovaiheen opiskelijat ymmärtävät elinikäisen oppimisen ja osaamisen täydentämisen tarpeen.

Neuvottelukunnan jäsenet

Ulla Bono, Lakiasiaintohtaja, Realia Group Oyj ja Senilex ry
Tapio Huttunen, Poliisipäällikkö, Lounais-Suomen poliisilaitos
Mikko Korttila, Lakiasiaintohtaja, Alma Media Oyj ja Senilex ry
Kari Kuusiniemi, Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti, Korkein hallinto-oikeus
Kenneth Nygård, Presidentti, Turun hovioikeus
Elina Pirjatanniemi, Professori, Åbo Akademi
Tuula Pynnä, Tuomari, Euroopan unionin yleinen tuomioistuin
Allan Rosas, Tuomari, Euroopan unionin tuomioistuin (puheenjohtaja)
Jarkko Ruohola, Asianajaja, Suomen Asianajajaliitto
Ritva Sahavirta, Valtionsyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto
Maija Sakslin, Eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Eduskunta
Mikko Salo, Toiminnanjohtaja, Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu
Juhani Toukola, Valtakunnanvouti, Valtakunnanvoudinvirasto